

Hoe de ambitie van Mark Rutte samenging met meer steun aan Oekraïne

Posted on 17 april 2025 by Feike Reitsma

In november 2021 gaat demissionair premier Mark Rutte op werkbezoek naar Griekenland, Albanië en Noord-Macedonië. Hier spreekt hij onder meer over de relaties van de drie landen met Nederland. In een schriftelijk debat over de kabinetsformatie 2021 stellen Pieter Omtzigt en de Volt-fractie hem de vraag of daar ook gesproken is over mogelijke interesse van Rutte om secretaris-generaal van de NAVO te worden, gezien geruchten hierover. En is hij dan bereid om de hele regeertermijn vol te maken, hoelang die ook duurt?

Rutte antwoordt bij brief van 6 april 2022: 'Ik ga niet weg en ben dus geen kandidaat voor de functie van SG van de NAVO.' Als de leden van de Volt-fractie en het lid Omtzigt dezelfde vragen een maand later nog een keer stellen verwijst de premier naar zijn eerdere antwoord.

Oplopende spanningen

Het kabinet Rutte IV treedt in januari 2022 aan in een turbulente periode. De coronacrisis loopt net ten einde als de volgende crisis alweer in aantocht is. De geopolitieke spanningen lopen op. Rusland heeft sinds eind 2021 weer een grote troepenmacht verzameld aan de grens met Oekraïne en, anders dan begin 2021, gaat het om meer dan een militaire oefening. Volgens de Amerikaanse inlichtingendienst CIA is er een plan voor een grootschalige Russische invasie in Oekraïne.

Westerse leiders proberen via diplomatieke druk Poetin op andere gedachten te brengen. Zo reist premier Rutte begin februari naar Kiev voor een bezoek aan de Oekraïense president Zelensky. Tijdens een gezamenlijke persconferentie waarschuwt Rutte: 'Russische agressie tegenover Oekraïne zal "ernstige consequenties" hebben.'

Op 18 februari 2022 besluit het kabinet om militaire goederen te leveren aan Oekraïne. Het gaat om 3000 gevechtshelmen, 2000 scherfvesten, 100 scherpschuttergeweren en radars en detectoren voor het opsporen van grondmijnen en zeemijnen.

In de vroege ochtend van 24 februari 2022 begint de Russische inval in Oekraïne. De Nederlandse militaire steun blijft bescheiden en weerspiegelt de terughoudendheid van Nederland, die tot het najaar van 2022 voortduurt. Pas eind 2022 komt er een significante verandering, als Nederland de militaire steun verhoogt tot 1 miljard euro, vooral gericht op de laatste maanden van dat jaar. De focus verschuift van bescheiden steun naar een meer actieve rol in de militaire ondersteuning.

Nederland als aanjager binnen Europa

In maart 2023 wordt bekend dat het kabinet-Rutte 2,5 miljard euro wil investeren in de militaire steun aan Oekraïne, bovenop de 1 miljard euro die het afgelopen jaar al is verstrekt. Nederland is ook betrokken bij de aanschaf van 100 Leopard 1-tanks in samenwerking met Duitsland en Denemarken. Minister van Buitenlandse Zaken Wopke Hoekstra heeft aangegeven meer wapens te willen leveren, en premier Mark Rutte heeft beloofd de militaire steun te blijven uitbreiden, zolang dit geen directe

confrontatie met Rusland uitlokt. Hoekstra wil ook andere NAVO-landen aansporen om meer en zwaardere wapens aan Oekraïne te leveren.

De ambitie van Rutte

Op 7 juli 2023 valt het kabinet Rutte IV vanwege onenigheid over maatregelen om de asielinstroom te beperken. Vervolgens onthult Mark Rutte in oktober 2023 zijn ambitie om secretaris-generaal van de NAVO te worden. Dan komt hij voor het eerst openlijk uit voor zijn ambitie. In het radioprogramma *Spuigasten* zegt hij: 'Secretaris-generaal van de NAVO is een heel leuke baan.'

Rutte weet sinds zijn kandidaatstelling veel steun te vergaren en is vanaf het begin de favoriete kandidaat van de VS, de belangrijkste partner in de NAVO. Er zijn aanvankelijk nog een aantal andere kandidaten en een aantal landen zoals Turkije, Hongarije en Slowakije zijn terughoudend. Maar Rutte weet uiteindelijk alle weerstand te overwinnen en op 26 juni 2024 wordt hij officieel benoemd.

Omtzigt komt nog een laatste keer terug op de vragen, die hij ruim twee jaar daarvoor had gesteld. Rutte verklaart dat hij in eerdere diplomatieke contacten heeft aangegeven niet beschikbaar te zijn voor de functie van secretaris-generaal van de NAVO, maar in september 2023 heeft hij laten weten dat hij nu wel interesse heeft in de functie.

Verhoging militaire steun in 2024

Op 1 maart 2024 reist demissionair premier Rutte af naar Charkov en tekent een veiligheidsovereenkomst met Oekraïne, waarin Nederland Oekraïne verzekert van militaire steun in de komende tien jaar. Rutte heeft ruime steun van de Tweede Kamer, maar Wilders vindt dat een demissionair kabinet alleen lopende zaken moet afhandelen en niet zo'n deal kan sluiten. In de Voorjaarsnota 2024 wordt de militaire steun aan Oekraïne voor 3 jaar vastgelegd: 'Bovenop de 2 miljard euro die voor 2024 is aangekondigd aan militaire steun, heeft het kabinet besloten om voor de periode 2024-2026 aanvullend 4 miljard euro beschikbaar te stellen. Daarmee ondersteunt Nederland sinds het uitbreken van de oorlog Oekraïne met circa 10 miljard euro.' Daar komt nog een aanzienlijk bedrag aan niet-militaire steun bovenop.

Kabinetsformatie 2024

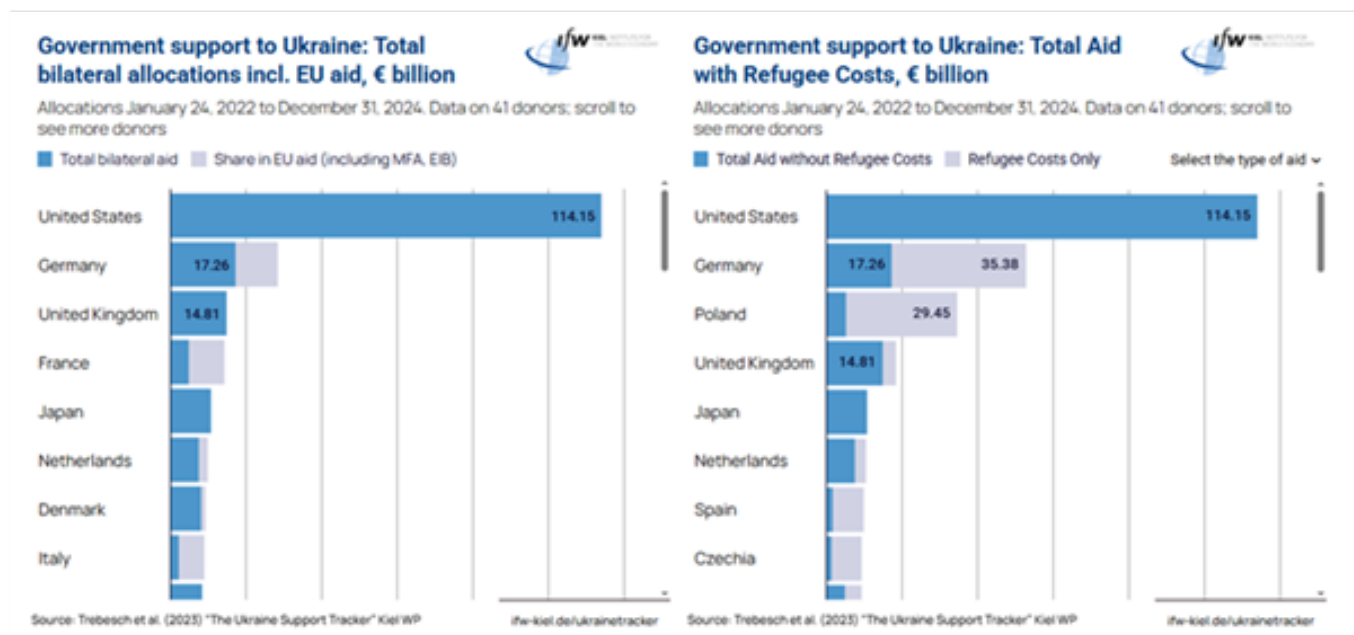
Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2023 eindigt de PVV als grootste partij met 37 zetels; Nieuw Sociaal Contract (NSC) van Pieter Omtzigt komt binnen als hoogste nieuwkomer met 20 zetels. Tijdens de kabinetsformatie is het vooral voor de VVD een probleem dat Wilders geen wapens wil leveren aan Oekraïne. In het verkiezingsprogramma van de PVV staat immers: 'Terwijl onze Krijgsmacht niet eens meer in staat is om het eigen grondgebied te verdedigen, sturen we ons schaarse materieel naar Oekraïne. Onze nationale verdediging wordt dus ernstig verzwakt, omdat het kabinet ook hier het buitenland belangrijker vindt dan ons eigen land.'

Onderhandelaar Yeşilgöz benadrukt dat de VVD zonder deze steun niet in de regering zal stappen. Uiteindelijk kiest Wilders eieren voor zijn geld, na jarenlange oppositie krijgt de PVV eindelijk de kans om deel te nemen aan de regering.

In het nieuwe kabinet krijgen voorstanders van intensieve steun aan Oekraïne de belangrijkste ministersposten op het gebied van defensie en veiligheid, waaronder David van Weel (VVD, Justitie en Veiligheid), Ruben Brekelmans (VVD, Defensie) en Caspar Veldkamp (NSC, Buitenlandse Zaken). Dick Schoof, voormalig secretaris-generaal van Justitie en Veiligheid, wordt premier. Als hem tijdens zijn eerste persconferentie wordt gevraagd welke premier hij als zijn voorbeeld ziet, noemt hij Mark Rutte.

In het regeerprogramma, dat in september 2024 gepresenteerd wordt, staat: 'Nederland blijft Oekraïne politiek, militair, financieel en moreel actief en onverminderd steunen in tijd van oorlog, herstel en wederopbouw, zolang als dat nodig is.' In datzelfde programma wordt vermeld: 'Van de circa 195 landen in de wereld is Nederland

nummer 131 in landoppervlakte, nummer 69 in bevolkingsaantal en nummer 17 in bruto binnenlands product (bbp).' Toch staat Nederland eind 2024 op plaats zes waar het gaat om steun aan Oekraïne.

Tevreden

Als Rutte op 1 oktober 2024 begint als nieuwe secretaris-generaal van de NAVO kan hij tevreden terugkijken. Hij heeft na een lang sollicitatietraject de baan gekregen, die hij graag wilde. Hij heeft de steun aan Oekraïne voor 10 jaar vastgelegd en de financiering tot en met 2026 geregeld. En tenslotte treedt de nieuwe premier in zijn voetspoor waar het gaat om internationale veiligheid in het algemeen en de steun aan Oekraïne in het bijzonder.

Feike Reitsma is meer dan veertig jaar werkzaam geweest op het gebied van overheidspersoneelsbeleid, arbeidsmarktbeleid en arbeidsmarktonderzoek.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u mee? Kijk [HIER](#). **Hartelijk dank!**